

Борцям за Україну присвячується!

Вічний поклик

Краєзнавча сторінка

Забудеш рідний край – твоє всохне горіння.

П. Тичина

Ніхто не заперечує, що історію можливо переписати, як і цілком реально за-смітити мізки цілим поколінням, але в усі часи завжди були люди немов криця, тверді переконання яких змішані на материнському молоці, батьківській мудрості, нелегкій життєвій долі. Невіглаством, блюзнірством, брехливою пропагандою таких людей не візьмеш. Саме на зустріч з такою людиною їдемо до Нетреби.

За кермом автомобіля водій райлікарні Анатолій, поряд колишній архівіст і вічний націонал-патріот Сергій Берташ. Розмірковуємо про сучасні реалії життя, сперечаємось, чому з такими потугами реформується країна, а за віконцем «Ниви», як підтвердження, мерехтять наслідки таких реформ – занедбані ферми та бригади, зарослі чагарниками колишні поля і пасовища, занехаяні сміттям та бур'янами узбіччя.

— Ось, на цьому місці, колись була польська осада Довгань, трішки далі Окоп, — показує і розповідає пан Сергій.

В'їжджаємо у село. Шукаємо оселю нашого співбесідника Антона Семеновича Козла. Місцева бібліотекарка Єва Шеремет радо нас зустрічає і знайомить зі своїм батьком. 88-річний ветеран праці Антон Семенович, як на свої роки, виглядає молодцем. Худорлявий чоловік, зі стильною кількаденою неголеністю, натрудженими руками та інтелігентним поглядом — перше моє враження. Закріплюється

більш перспективне — Козлов. На що впевнено відповів: «Даруйте, але краще я все своє життя буду Козлом, ніж Козловим».

Головною проблемою селян польських часів було безземелля, адже сім'ї були великими, а земельні наділи мізерними. Тож старший брат Сергій (1910 р. н.) пішов у приїми до нашої Карпилівки,

де землі було більше. Брат Никон (1922 р. н.) оженився у Клесові. Саме про Никона у Антона Семеновича найсвітліші спогади. На початку війни Никон добровільно вступив до Клесівського куреня «Поліської січі» Бульби-Боровця. Після її розформування на довгі роки пішов у підпілля, борючись за незалежність у лавах УПА. У повоєнні роки Никона було арештовано і засуджено фактично довічно, на 25 років без можливості повернення. Спочатку заслання відбував у Мордовії, а згодом на мідних рудниках казахського Джезказгану. У Степлазі на початку 50-их років відбували покарання близько 28 тисяч політично ненадійних громадян різних національностей, але 47% їх чисельності становили українці, переважно західняки. В табір навіть приїздив поет Павло Тичина, просив, щоб засуджені покаялися в обмін на волю. Але жоден з українців на таку пропозицію не пристав. Більше того, після 17 років відсидки під час перегляду справи Никона, суддя сказав: «Ти такий красень, за тобою всі ді-

щоб смачненько поїсти, перехилити чарчину і отримати відкупні. Одного разу він навіть запитав: «А де ти Семене береш такі великі гроші?» На що той відповів: «Позичаю у сусідів». Але головне смекалистий Семен приховав. Просто карпилівці приватизували парашутний вантаж з 40 тис. радянських рублів, який приземлився не за призначенням. Саме цими грошима вони і відкуповувалися від «стрелків».

Бачив Антон Семенович і Кузьму Бричку-«Черешню», але це ще було у батьківській оселі у Чабелі. Кузьма за одним столом вечеряв з дільничним лейтенантом, під керівництвом яко-

Повстанська родина

о рота червоноармійців різала діє. Що цікаво, вони мирно розмовляли, кешкували. Антон Семенович пригадує, що «Черешня» під час трапези спиртне не вживав. А лейтенант, піднімаючи велих промовив: «Вип'єм за тех, хто командувал ротами...». На що Кузьма спокійно відповів: «Вип'єм собі на здоров'я, але містера червоноар-

зупину вірші Шевченка, явище однозначно диковинне для Полісся. Подумалося, де він такий знайшовся у наших, Богом та Україною забутих краях.

Але все, як мовиться, за порядком. Метою нашої зустрічі було встановлення деяких фактів з життя одного з керівників УПА на Рокитнівщині Кузьми Брички-«Черешні», але, як завжди буває під час цікавих розмов, рамки питань розширилися. Тож пропоную вашій увазі деякі тези з почутого.

Родом Антон Семенович з с. Чабель, що на території сучасної Сарненщини. З діда-прадіда предки родини проживали у Чабелі та Ленчині. У родину Семена Павловича Козла та Ганни Степанівни Царук лелека приніс сім хлопаків та одну донечку Оленку. Антон був п'ятим дитинчам. Батько 7 років свого життя не знімав шинелі, був поранений біля Варшави. Їх 11 чоловіків, мешканців Чабеля і Ленчина мобілізували одночасно, так і служили вони разом. Проходив муштру навіть на безмежних просторах Забайкалля та Сибіру.

Спочатку воював за царя, а потім і за Україну. Завжди пригадував парад петлорівських підрозділів у Києві, десятки тисяч киян, які їх зустрічали, гучний церковний передзвін на печерських пагорбах. У селі був шанованою людиною, оскільки був добрим господарем, чесною людиною та знав грамоту. Навіть побував у ролі голови комітету бідноти Чабеля, де у Сарнах відстоював інтереси селян перед підрозділами армії Будьонного, які прагнули все чоловіче населення мобілізувати у свої лави. За царя місцеві самоврядці пропонували Семену Павловичу змінити своє, на їхню думку немилозвучне, прізвище на

вчата на волі плачуть, а ти бандитом був. Покайся!». На що Никон відповів: «Я не в банді був, а боровся за Україну!»

Каторжна робота косила людей. На похоронах Никона у Джезказгані, а останні роки свого життя він працював будівельником, його бригадир промовив такі слова: «Якби всі люди були такі як Никон, то комунізм ми б збудували давно...»

Відсиділи за Україну ще двоє старших братів Антона Семеновича, Герасим (1920 р. н.) — 8 років, а Степан (1924 р. н.) — 6 років. Тавро ворогів народу на довгі роки повісили на всю родину Козлів. Неодноразово намагалися виселити і родину старшого брата Сергія (1910 р. н.), який на той час проживав у Карпилівці, але допоміг йому позбутися такої кари випадок. Лейтенант Б... неодноразово заходив до обійстя Семена,

ми, у Антона Семеновича покотилися сльози. А Єва Антонівна відразу пригадала, як її родич Ілля Трохимович Боюка завжди розповідав, що одного разу серед глухої ночі Кузьма постукав у віконце, попросив щось поїсти і сказав: «Я вже на цьому світі не жалець...». Це говорила людина, якій ще не було й 30-и років.

Після війни, в 1948 році, Антон Семенович оженився, переселився з Чабеля на хутір Дуброва, що неподалік с. Окоп і збудував там оселю, але прожив у ній не довго, оскільки грянула колективізація та пішов процес укрупнення населених пунктів. Тож у 1956 році збудував ще одну хатину, але вже у Нетребі, у якій проживає і понині. За спиною має 4 роки освіти, 3 класи польської і 1 рік радянської. Виділявся серед дітей старанністю до науки. Напередодні війни спеціальна комісія вибирала обдарованих дітей до навчання в Києві. Він потрапив у це число, але як частенько в таких випадках буває, — мати не пустила. Тож пропрацював все своє життя у місцевому колгоспі. Гостра пам'ять Антона Семеновича порозкладала по полицкам багато спогадів про історію поліської землі. Хоча і свідком не був, але добре знає, хто і скільки разів у 1943 році нападав на патріотичне село Карпилівку, як карпилівці відбивалися від ворогів, має свої думки з приводу конфлікту між українцями і поляками.

Чверть століття Україна крокує незвичною для себе дорогою — дорогою свободи. Скалічена і пограбована багатовіково своїми сусідами, насичена п'ятою колоною, розшматована багатоголоссям амбіцій, обдурена й обікрадена нами ж вибраною «владою», знесилена «гібридною» війною наша країна крок за кроком йде вперед. Історія цієї повстанської родини є ще одним свідченням, як нелегко Україна виборювала Незалежність, що українці покладали на вітвар цієї боротьби.

Юрій ХМЕЛЬОВСЬКИЙ.

PS. Дякуємо Костюку Олегу та Дубовцю Руслану за допомогу в організації цієї зустрічі.

На фото: 1. Під час розмови.

2. Семеро братів і сестра родини Козлів. Антон Семенович у верхньому ряді перший зліва, а Никон у нижньому ряді перший зліва.